

SAVA

Izhaja vsako soboto ob 5. uri zvečer. **Uredništvo in upravnništvo:** Kranj št. 170 (Prevčeva hiša). — **Naročnina** za celo leto K 4.—, za pol leta K 2.—, za četrt leta K 1.—. Za vse druge države in Ameriko K 5.60. — Posamezne številke po 10 vinarjev. — Vse dopise je naslavljati na uredništvo lista „Sava“ v Kranju. Insetate, naročnino, reklamacije pa na upravništvo „Sava“ v Kranju. — Dopisi naj se blagovolijo frankirati. Brezimi dopisi se ne priobčujejo. Reklamacije so poštnine proste. — **Inserati:** štiristopna petit-vrsta za enkrat 12 vin., za dvakrat 9 vin., za trikrat 6 vin., večji inserati po dogovoru. Inserati v tekstu, poslana in posmrtnice dvojno. Plačujejo se naprej. — Rokopisi se ne vračajo. — Brzjavni: „Sava“, Kranj
Čekovni račun pri c. kr. poštno-hranilničnem uradu št.: 41.775.

Naročeni strahovi.

Ko se je dunajska diplomacija na vse kriplje borila za to, da Evropa načeloma prizna avtonomno Albanijo, se je demonstrativno objavilo, da se je obnovila trozveza med Italijo, Avstrijo in Nemčijo, če tudi obrok obstoječe pogodbe še ni bil potekel. Ta objava je imela namen učinkovati na Rusijo, ali kakor dunajski listi pravijo, na panslavizem. Vendar pa Rusija dobro ve, da je zveza teh treh držav le formalna, da ji pa ne dostaja tistega stika, ki ga dajejo enaki gospodarski in življenjski interesi.

Bistvo te zveze je defenzivnega značaja, to se pravi, če je ena zvezinih držav napadena, morati ji priskočiti obe zaveznici z oboroženo silo.

Zveza med nami in Italijo ni imela nič intimnega pred zadnjo obnovitvijo in medsebojno razmerje se tudi sedaj ni spremenilo. To je docela naravno. Laško obrežje meji po veliki večini na morje, glavna moč Italije tiči v njeni mornarici. Ker pa naša mornarica ni tako močna, da bi v vojni ne rabili vsega brodovja za varstvo domače obale, bi Italija od nas ne imela pričakovati znatne pomoči. Največjo korist prinesla je trozveza Italiji na ta način, da ji je omogočila zavzeti Tripolitanijsko. S tem pa je vrednost trozveze za Italijo izcrpana.

Vsled tega je očitno, da se uradno še vedno obstoječa in ostentativno kazana trozveza dejansko krči na dvozvezo med Avstrijo in Nemčijo. V tem oziru se ne da tajiti, da obstoji med nemškimi državljani Avstrije in Nemčije ožja, intimnejša zveza nego z Italijo. Ali Nemci tvorijo komaj četrtino avstrijskega prebivalstva in to zvezi ne daje zadostne moči. Dejanska interesna zveza med obema državama se skuša umetno ustvariti na ta način, da se v Berlinu ustvarjajo strahovi, s katerimi se upliva na dunajske kroge. In to je panslavizem, ki straši v novejšem času posebno pogosto v Berlinu in na Dunaju.

V naših vojaških krogih je močna struja, ki je prepričana, da za nas ni drugega izhoda iz sedanjega močvirja, nego vojna z Rusijo. In četudi je znano, da smo v mednarodnem oziru mi dolžniki Rusije, trdijo ti krogi, da moramo mi obračunati z Rusijo, trdijo nadalje, da so Črnogorci in

Srbi predstraža Rusije in zaradi tega naši smrtni sovražniki. To je posledica naših notranjih razmer.

Nemci štejejo v monarhiji približno enajst, Slovani pa dvaindvajset milijonov. Med temi je Čehov in Slovakov osem milijonov. In čeravno prekašamo po številu Nemce s celim številom, čeravno so jim Čehi kulturno in gospodarsko vsaj enakovrstni, imajo Nemci izključno moč v armadi (celo naši orožniki morajo mrcvariti Lutrov jezik na usmiljenja vreden način) in skoro izključno moč v osrednji vladi na Dunaju in v birokraciji. Vsled tega žive Nemci še vedno v veri, da so oni in le oni država in da je njih interes državni interes. Zato proklamirajo vsakega, ki se upira tej nemški, nenaravni prevladi, za sovražnika države in dinastije, za revolucionarja, za panslavista. In ti vojaški krogi, ki imajo in hočejo obdržati izključno moč, teže za vojno z Rusijo in balkansko zvezo. Ti so mnenja, da bodo zmagali na obe strani, da za zmago zadostuje le veliko načrtov, veliko kanonov in velik generalštab. Trume pa smatrajo ti krogi še vedno za krdelo, ki nima in ne sme imeti lastnega mnenja. Ti krogi strašijo s panslavizmom. Vse to pa so prazni strahovi, in naj operirajo žnjimi na Dunaju ali v Berlinu.

Tisti panslavizem, ki so ga učili ruski revolucionarji pred petdesetimi leti se je preživel. Po osvobojenju Balkana pa je postal sploh brezpredmeten.

Ruska vlada ni bila nikdar preveč slovanska in tudi danes ni. Za to skrbe nemške rodbinske razmere na Ruskem dvoru. In posebno nam nasproti ni nastopala ruska vlada nikdar tako, kakor mi nastopamo glede Albanije. Ali je ruska vlada mobilizirala le enega vojaka, ko je Koller davil na Českem časnikarje in časnikarje, ko so Mažari grabili Slovakom avtonomijo, učne zavode, denar in mlada dekleta, ali je prišla na Dunaj le ena nota, ko se je odstranila ustava v Zagrebu, ko so nemški vojaki v Ljubljani streljali Slovence in ko je državni pravdnik segal po dalmatinskih županih? In kljub temu kričijo nemški listi dan na dan: Nemci so nedolžne ovce, vrag pa je Srb, Rus in Črnogorec. Vsega zla je pa kriv panslavizem in vojaki pravijo, tu treba enkrat žnjimi poračunati.

Tako razpoloženje je na Dunaju in za to ni nikaka umetnost za diplomate v Berlinu, da nas

potrjujejo v tej krivi veri in gonijo po tej pogubonosni poti naprej.

Takega panslavizma torej, kakor ga rišejo vladni listi sploh ni. Če pa je kulturno stremljenje Slovanov sploh panslavizem, potem je neuspešno in nesmiselno bati se te prikazni in boriti se proti nji.

Kljub nekaterim kričačem trdimo mi še vedno, da v masah ljudstva niti pri Slovencih, niti pri Hrvatih, niti pri Srbih ni protidržavnih tendenc. Vse te mase ne zahtevajo drugega kot enakopravnost, prost razvoj, prostor na solncu. Ne tajimo pa, da smešne in marastične odredbe naše birokracije, ki hočejo ukazovati, kdaj in koliko sme ljudstvo biti veselo ali žalostno, navdušeno ali potrto, in kako sme izražati svoje čute ali pa da jih mora v sebi zatreti, potem lahko zbude v masah protidržavne težnje. Provročiti pa morajo take tendence ukrepi, ki jemljejo ustavno življenje najbolj mirnemu in najbolj lojalnemu ljudstvu, ki razpuščajo za vsako odkrito besedo občinske zastope in prve zaupnike ljudstva sodnijsko preganjajo. Naša vlada dela v svoji kratkovidnosti naravnost v roke takim agentom, ki ščujejo proti ustroju ali obstoju države.

Če torej pravi nemški kancelar, da je panslavizem tista sila, ki veže Avstrijo in Nemčijo, moramo temu odločno ugovarjati. To so umetni strahovi, ki naj še zanaprej obdrže dunajsko politiko na vajejih berlinskih krmilarjev. Poklic Avstrije ni, živeti v sporu z albansko zvezo, njen poklic ni, kakor meni Basserman, ščititi nemško vzhodno mejo proti Rusiji, ampak naš poklic je, prilagoditi se dejanskim razmeram, iskati prijateljskih stikov s Srbi in Črnogorci. Tisti avstrijski državnik, ki pod pretvezo, da se bori proti panslavizmu, zatira Jugoslovane, reže v lastno meso, je škodljivec državnih interesov, je omejenec ali zločinec.

Prva naloga naših državnikov po sklenjenem miru bo, da se oproste teh sugestij, tega zastrupljenja naših razmer iz Berlina. Dunajska vlada mora priti do zavesti, da naša naloga ni ubijati „panslavizem“ in zadnji čas je, da prepustimo ta posel Nemcem v Berlinu. Vedno bolj jasno je, da tiči vzrok vseh neuspehov, vse neodločnosti,

PODLISTEK.

Grof Leo Tolstoj:

Kornej Vasiljev.

I.

Kornej Vasiljev je bil 54 let star, ko je prišel zadnjikrat v vas. Niti belega lasu ni bilo v njegovih črnih kodrih in le v temni bradi je bilo videti semintja kako srebrno nit. Brezguben in rdeč mu je bil obraz in široka so bila pleča. Celemu životu se je poznalo, da ga je zaokrožilo dobro življenje v mestu.

Pred 20 leti je doslužil vojake, pridobil si je nekaj denarja in vrnil se je v domovino, da prične malo trgovino. Kmalu pa je ta posel opustil ter začel kupčevati z živino. Vozil se je v Čerkask po živino in jo gonil naprodaj v Moskvo. V vasi Gaji je posedoval kamenito, z železom krito hišo, v kateri sta živeli njegova stara mati in njegova žena z dvema otrokoma, dečkom in deklico. Poleg teh je prebival v hiši tudi še njegov osirotel in mutasti 15letni nečak ter hlapec Peter.

Kornej je bil dvakrat oženjen. Njegova prva žena, slabotna in bolehnata ženska, je umrla brez otrok. Ko se je Kornej drugič ženil, ni bil več mlad, dočim je bila Marfa, njegova nevesta, mlado,

lepo in zdravo dekle iz sosedne vasi. Otroka sta bila iz drugega zakona.

Kornej je v zadnjem času svojo „robo“ tako dobro prodajal, da si je prihranil 3000 rubljev in ko mu je neki domačin povedal, da je pod ugodnimi pogoji naprodaj v sosedni vasi gozd zadolženega graščaka, mu je šinila misel v glavo, ako ne bi kazalo pečati se tudi z lesno trgovino, katere je bil vajen še izza časa, ko je bil nastavljen kot pomočnik gozdnega oskrbnika pri trgovcu v mestu.

Na železniški postaji, kjer se odcepi pot v Gaje, sreča Kornej domačina, hromega Kuzmo. Kuzma je vozil s svojima suhima in zmrušenima kljusetoma k vsakemu vlaku po potnike. Sam reven in ubog, je sovražil vse bogatine, osobito pa je še črtil Korneja, katerega je imenoval Kornjuško. Kornej, oblečen v kožu, je stal pred postajo, molil svoj trebuh naprej ter gledal krog sebe. Jutro je bilo. Vreme je bilo mirno, megleno in nekoliko mrzlo.

„No, ali nimaš nič potnikov, batjuška Kuzma?“ vpraša. „Ali me popelješ domov, kaj?“

„Zakaj ne, ako mi plačaš rubelj.“

„Sedemdeset kopejk bo tudi zadostovalo.“

„Trebušček se ti je zredil in odtrgati hočeš revežu trideset kopejk!“

„No, radi mene; pa pelji!“ pravi Kornej. Ko je spravil kovčeg in zveženj v male sanjke, se je vsedel široko na zadnji prostor.

Kuzma je ostal na kozlu.

„Gotovi smo, pelji!“

Zapustita prostor pred kolodvorom ter prideta na ravno cesto.

„No, kako pa je zdaj kaj? Ne mislim pri meni doma, ampak pri vas na vasi?“ je vprašal Kornej.

„Ne najbolje.“

„Zakaj pa? Ali moja mati še živi?“

„Mati še živi, zadnjič je bila v cerkvi. Da, tvoja mati še živi in tudi mlada se počuti dobro. Česa naj bi ji tudi manjkalo? Vzela je novega hlapca.“

In Kuzma se nekako čudno nasmehne. Saj tako se je zdelo Korneju.

„Kakega hlapca? Kaj pa je s Petrom?“

„Peter je bolan in radi tega je vzela bledega Jevstegneja iz Kamenkyja, enega iz njene domače vasi,“ mu pravi Kuzma.

„Tako!“ — omeni Kornej.

Že ko je zasnil Marfo, so babnice stikale glave in govorile skrivaj o Jevstegneju in njej.

„Tako je na tem svetu, Kornej Vasiljevič,“ je menil Kuzma, „dandanašnje si ženske upajo mnogo.“

vseh zadreg dunajske diplomacije v nasvetih, ki jih dobivamo iz Berolina.

Vojsko z Rusijo so v Berolinu sicer preprečili, ali ne z ozirom na nas, ampak z ozirom na same nase.

A do miru, do smotrenosti nismo mogli priti in še danes ne moremo. Kakor hitro hoče naša vlada kaj pametnega ukreniti, pokažejo ji v Berolinu pošast panslavizma, in tedaj izgube na Dunaju glavo. Na migljaj iz Berolina opustili smo pristo pot do Soluna, ki nam je bila na razpolago, smo se zamotali v albanske zadeve, na migljaj iz Berolina smo se do kraja sprli z vsemi balkanskimi državami in gospodarski skoro izkrvaveli.

Vse kaže, da vojske za sedaj ne bo. Ali iz močvirja ne moremo, ozdraveti ne moremo, okrepčati, umiriti se ne moremo, in tega ne bomo dosegli tako dolgo, dokler temeljito ne pomedemo z naročenimi strahovi.

Nekoliko avstrijske zgodovine.

K 200 letnici „Pragmatične sankcije“.

Danes praznujemo po vsi Avstriji 200letnico „pragmatične sankcije“, to je zakona, ki ureja vladarsko rodbinsko nasledstvo v naši državi. Dne 19. aprila l. 1713. jo je izdal tedanji vladar Karel VI. Ozmimo se torej nekoliko nazaj v avstrijsko zgodovino, da pojasnimo ta historični moment.

Pred 250 leti je vladal našo državo Leopold I. Pobožen je bil in popustljiv in manjkala mu je vsaka odločnost. Vladali so pravzaprav uradniki v veliko škodo države in velikanska poneverjenja so bila na dnevnem redu. To zmešnjavo je povečalo še dejstvo, da je imela država 20 popolnoma ločenih državnih blagajn, katere je opravljalo 20.000 dvornih uradnikov, ki so stali letno pet milijonov tolarjev.

Na Ogrskem je vladala popolna anarhija. Na eni strani so se Ogrji uprli cesarju, na drugi strani so Turki pritiskali, dokler ni nastala vojna, v kateri je general Rajmund Montecucculi Turke pri St. Gotthardu ob Rabi l. 1664. popolnoma porazil. A Leopold te zmage ni izkoristil. Sklenil je s Turki mir pri Vasvaru, da dobi tako proste roke proti Ogom. Popolnoma brezbržno pa je gledal, kako je grabežljivi francoski Ludvik XIV. zasedel Lotarinško. Sklenil je celo v novembru l. 1671. po nasvetu svojega ministra Lobkovitza, ki je bil od Francozov podkupljen, pogodbo, da se ne bo vmešaval v nobeno vojno, ki bi jo pričel Ludvik XIV. To je pa ta spretno izkoriščal. Naščuval je turškega velikega vezirja Karo Mustafa, da se je zvezal z upornimi Ogrji pod vodstvom Tölköyja ter vpadel na Ogrsko. Brez moči se mu je umikal general Karl Lotarinški in Turki so nemoteno dospeli pred Dunaj. Tam pa jih je zadel usoda. S pomočjo poljskega kralja Ivana Sobieskega je bil Kara Mustafa poražen dne 13. septembra 1683. Cesarski vojaki so bežajoče Turke zasledovali do Parkanya ter zavzeli Gran.

Docela je pa turško moč zlomil princ Evgen Savojski. L. 1698. je pri Centi popolnoma porazil sultana Mustafa II. in v sledečem miru je Turška odstopila Avstriji vso Ogrsko — izvzemši Banat — Sedmograško, Hrvatsko in Slavonijo. Ta vojna je takorekoč ustanovila avstrijsko velevlast. Dobila pa je na ta način tudi proste roke proti Ludvik XIV., ki se je vmešal v prestolonasledstvo Španske, do katerega je imela Avstrija pravico.

Špansko je takrat vladal slabotni kralj Karel II., to se pravi, za njega je vladala njegova soproga Marija Ana. Razmere so bile obupne. Prebivalstvo, ki je štelu ob koncu 16. stoletja 12 milijonov, se je skrčilo na 5,700.000.

„Res je to,“ odvrne Kornej. „In tvoje staro kljuse je postalo tudi že sivo,“ pristavi, da bi dal pogovoru drugo smer.

„Tudi jaz nisem več mlad; kakšen gospodar takšen konj,“ odgovori Kuzma ter vdari z bičem mršavega in šepavega konjička.

Na pol pota dospeta do gostilne. Kornej ukaže obstati ter gre v hišo. Kuzma pa pelje konja k praznemu koritu ter si dela opravka z jermenji. Korneja ne pogleda a vendar čaka, da ga ta povabi na požirek žganja.

„Pridi notri, batjuška Kuzma,“ zakliče Kornej, in stopi na stopnice pred gostilno, „popij ga k zarček.“

„Radi mene,“ odvrne Kuzma ter dela, kakor da bi se mu prav nič ne mudilo.

Kornej zahteva steklenico žganja ter jo ponudi Kuzmi. A Kuzma, ki od ranega jutra še ni ničesar zavžil, je bil kmalu pijan. In ko je bil pijan, je Korneju šepetaje pripovedoval, kaj se v vasi govori. In mnogo se je govorilo: da si je vzela Marfa svojega nekdanjega ljubimca za hlapca, da lahko živita skupaj.

„Saj me nič ne briga, ali pomilujem te,“ je pravil vinjeni Kuzma; „a prav tudi ni, ker se ljudje norčujejo. In ona, ona si iz tega greha ničesar ne stori. Ali le čakaj, si jaz mislim, popolnoma dru-

Plemstvo je živelo razkošno in leno in cveteli so le samostani. Za prestolonaslednika sta se pa ruvali dve stranki, francoska in avstrijska. A Ludvik XIV. je znal končno prisiliti omahljivega Karla II., da je l. 1700. v testamentu postavil za svojega naslednika vojvodo Filipa anžuskega.

Temu se je pa Leopold I. protivil ter napovedal Francoski vojno. Princ Evgen je z armado 30.000 mož vdrl v Italijo ter porazil Francoze najprvo pri Carpiju in kasneje še pri Chiariju. A sedaj je prevzel poveljstvo francoske armade vojvoda Ludvik vendomski, ki je slovel kot najboljši tedanji general. Princ Evgen pa je prihitel na pomoč angleški general John Churchill vojvoda Malborough in dasi je Ogrska pod vodstvom Franca Rakocya zopet revoltirala, je Evgen vendar koncentriral vso vojsko proti francosko-bavarski alijanci, koji je poveljeval Max Emanuel. Medtem, ko je Malborough premotil sovražnika v Nizozemski, se je hipoma združil z Evgenom in združeni armadi so zadali alijirani francosko-bavarski vojski pri Hochstättu smrtni udarec. Cesar je pridobil skoro vso Bavarsko.

Po smrti Leopolda I., je zavzel prestol njegov najstarejši sin Jožef I. V dobrem spoznavanju razmer je prepustil Evgenu reorganizacijo politike in armade. L. 1706. je Evgen zopet vdrl v Italijo in pri Turinu pobil francosko armado. Malborough pa je z zmago pri Villeroy de Ramillies pridobil skoro vso Belgijo.

Princ Evgen je sedaj zavzemal korak za korakom vso Gornjo Italijo in vse piemontske trdnjave so se mu udale. Po pogodbi l. 1707. je cesar pridobil apeninski polotok. Tudi Neapel se je v kratkem udal.

A še ni miroval Ludvik XIV. Prišlo je do nove vojne in zopet je doživela francoska armada, ki ji je poveljeval maršal Villars, po Evgenu in Malboroughu pri Malplaquetu l. 1709. uničujoč poraz. Ob istem času je porazil vstaške Ogre avstrijski general Heister pri Trenčinu. Posledica te zmage je bila, da je Rakocy zbežal na Poljsko. Ogrji so se po scatmarskem konventu aprila 1711. podvrgli Avstriji. Po teh pridobitvah je postala Avstrija poleg Francoske in Angleške tretja velevlast.

Jožefu I. je sledil njegov brat Karel VI. Bil je ljubeznjiv in resen. Manjkala mu je pa politična dalekovidnost in zmožnost hitrega ukrepa. Znan je kot zgraditelj poti čez Ljubelj. Tudi pod njegovo vlado so sitnarili Turki, a l. 1716. jih je porazil princ Evgen pri Petrovaršadinu. Potem je prekoračil Donavo in oblegal Belgrad ter ga zavzel.

Že takrat je hotel prekucniti turško vlado na Balkanu, a dunajski dvor se je bal za Italijo, katero so napadli Španci pod Alberonijem. Avstrija je hitela sklepati mir pri Pasarovitzu l. 1718. V tem miru je pridobila Belgrad, temešvarski Banat, del Srbije in Valahijo. Nato se je Karlu VI. posrečilo skleniti zvezo štirih velevlasti in s tem je bil na vrhuncu pridobitev. A vladarju, kojega vlada se je raztegala od Sicilije do Milana in Belgije, je manjkalo naslednika. Ves njegov trud je bil sedaj naperjen v to, da Avstrija obdrži po njegovi smrti po posest nedeljeno. In v to svrhu je izdal 19. aprila l. 1713. pragmatično sankcijo.

To je zakon, ki urejuje rodovinsko nasledstvo. Glavne točke tega zakona so: Dedne dežele Avstrije se ne smejo deliti. Po cesarjevi smrti preidejo po načelu prvorojenstva na njegove zakonske dediče in sicer najprvo na njegove sinove in, ako teh ni, na hčerke. Ako cesar nima otrok, podedujejo hčere cesarja Jožefa I. in njegovi zakonski nasledniki.

Leta 1716. je Karlu VI. umrl edini sin in pragmatično sankcijo je bilo treba premeniti v državni temeljni zakon, ki so ga pripoznale dedne

gače bo vse postalo, ko bo on zopet tu. Da, da, vidiš prijatelj Kornej Vasiljevič, tako je.“

Molče poslušaj Kornej, kar mu pravi Kuzma in goste obrvi mu vedno bolj lezejo na žareče oči.

„Ali nočeš napojiti konja?“ ga vpraša, ko sta izpraznila steklenico. „Ako ne, se peljiva.“

Plača ter odide na cesto.

Mračilo se je, ko je dospel domov. Najprve ga je srečal oni isti blede Jevstegnej, na katerega je danes mislil ves dan. Kornej ga pozdravi, in ko je videl v naglici hlapčev blede obraz, je zmajal le začasno z glavo. „Stari pes me je nalagal,“ si je mislil. — „Sicer pa, kdo ve; no, ali jaz pridem že na čisto.“

Kuzma je stal bri konju ter škilil z enim očesom na Jevstegneja.

„Ti si torej pri nas?“ ga vpraša Kornej.

„Nekje se mora vendar delati, odvrne hlapec.

„Ali je soba zakurjena?“

„Seveda; Matvejevna je tamkaj,“ odgovori Jevstegnej.

Počasi gre Kornej po stopnicah navzgor. Marfa, ki je čula glasove, je prišla v vežo ter je zardela, ko je zagledala svojega moža; potem pa ga je hitro in posebno prijazno pozdravila.

„Mamica in jaz te že skoro nisva več pričakovali,“ pravi ko stopi za Kornejem v sobo.

avstrijske dežele l. 1724, l. 1725. Španija, l. 1728. Bavarska, Ruska in Pruska, l. 1732. Nemčija, Holandija in Danska.

Žalibože se je od te mogočne države jel krhati kos za kosom. Obrabljen sistem je bil temu kriv. Intriganti in klečeplazci so imeli besedo in tako je prišlo, da je bila Avstrija l. 1737. od Turkov pri Crocki popolnoma poražena. A tudi politični razum je zapustil avstrijske diplomate. Požurili so se sklepati mir in l. 1739. je Avstrija definitivno zgubila Belgrad, Srbijo in Valahijo, skoro vse ono, kar je princ Evgen v miru pri Pasarovitzu l. 1718. pridobil.

POLITIČNI PREGLED.

Češka — pred finančnim polomom.

Češki deželni zbor ne more že pet let vsled obstrukcije nemških deželnih poslancev redno delovati. Posledice niso izostale! S prvim majem bodo deželne blagajne popolnoma prazne, tako da ne bo mogoče izplačati deželnim uradnikom in učiteljem plače. Deželne zdravstvene in človekoljubne naprave ne bodo mogle vršiti svojega dela. Češka večina v deželnem odboru si je prizadevala ves čas, da prepreči polom, ki bi škodoval ne samo prebivalstvu na Češkem — Čehom in Nemcem — ampak, ki bi podkopal tudi ugled in kredit Avstrije v inozemstvu. Deželni odbor se je že ponovno obrnil do osrednje vlade na Dunaju, da mu dovoli z ozirom na nemško obstrukcijo zvišati brez deželnega zbora deželne doklade. Toda vlada se je vselej ustrašila nemškega protesta, ki je naglašal, da je zvišanje doklad brez deželnega zbora protizakonito. Teh za ustavno upravo gorečih Nemcev prav nič ne moti, če v isti sapi priznavajo vladnemu komisarju, ki naj prevzame po njih mnenju deželno upravo, pravico na lastno pest zvišati doklade. To je nemška logika! V zadnjem času se je pečal deželni odbor z mislijo, da omogoči nadalje deželno gospodarstvo z najetjem novega posojila, kar bi država vsled svoje obljube podpirala. Toda na sklep češke večine v deželnem odboru so odgovorili Nemci s tem, da je odložil dr. Urban finančni referat. S tem hočejo pritisniti na vlado, da ne ugodi Čehom.

Da je vlada sama prepričana o važnosti, ki jo imajo neznosne razmere na Češkem za celo državo, se vidi že iz tega, da se trudi ministrski predsednik Stürgh doseči sporazum med političnimi strankami. Te dni je predlagal v konferenci, da naj se skliče deželni zbor na kratko zasedanje in da reši finančno vprašanje, regulacijo učiteljskih plač in del deželnega reda. Z zadnjo točko hoče Stürgh pridobiti Nemce, ki zahtevajo za Češko novo volilno reformo, ki naj jim zviša že itak veliko politično moč. Bode li prizadevanje ministrskega predsednika uspelo ali ne, pokaže najbližja bodočnost. Vsekakor pa se more reči, da češki Nemci niso skromni ljudje. Kratko zasedanje deželnega zbora dovolijo pod naslednjimi pogoji: Deželni proračun naj se deli na narodnostni podlagi, t. j. denar nemških davkoplačevalcev naj se porabi izključno za nemške okraje, deželni odbor naj se deli v češki in nemški oddelek. Ta naj bi v nemških občinah in okrajih vodil posle, ki so čestokrat prevažne za gospodarski razvoj prebivalstva. Slednjič pa zahtevajo Nemci, da se postavno določi razmerje med češkim in nemškim deželnim uradništvom z 62% : 38%.

Češke razmere so kaj poučne za nas Slovence. Kažejo nam, da imajo Nemci ob različnih časih in v različnih krajih drugo moralno. Kar zahtevajo na Češkem zase, tega nikakor ne privolijo političnem nasprotnikom drugod. Večina sloven-

„No, kako se vam godi v moji odsotnosti?“

„Kakor prej,“ mu odgovori ter vzame dveletno hčerko v naročje, ker jo je vlekla za krilo ter zahtevala mleka. Potem odide trdih korakov v vežo.

Kornejeva mati, ki je imela iste črne oči kakor sin, pristopica v sobo, obuta v gorke copate.

„Hvaljen bodi bog, da si zopet prišel!“ ga pozdravi, kimajoč s tresočo se glavo.

Kornej ji pripoveduje, zakaj je prišel domov in hipoma se spominjajoč Kuzme, odide, da bi mu dal denar. Komaj odpre duri, zagleda pred seboj Marfo in Jevstegneja. Tesno sta stala drug poleg drugega in ona mu je nekaj pravila. Ko zagledata Korneja, izgine Jevstegnej hitro na dvorišče, medtem ko Marfa stopi v sobo ter se ukvarja z žuborečim samovarjem. Molče gre Kornej mimo njene sklonjene postave, vzame zveženj ter povabi Kuzmo na čaj. Predno se vsedejo k mizi, porazdeli Kornej darila, katera je prinesel vsakemu iz Moskve. Mati je dobila volneno ruto, Fedjka knjigo s slikami, mutasti nečak telovnik in njegova žena blago za obleko.

Pri čaju je bil Kornej slabe volje in je molčal. Le semtertje se je prisiljeno nasmehnil, ako je pogledal nečaka, ki je zlagal in oblačil podarjeni telovnik.

Dalje.

skega davka za Štajerskem, Koroškem i. t. d. se porabi v izključno nemške namene, pri sodiščih režejo Slovincem kruh pravice nemški sodniki, pri davkarijah sprejemajo davek slovenskih davkoplačevalcev neljubezni nemški uradniki. O političnih oblastih, kakor so namestnje, deželno predsedstvo in glavarstva, niti ne govorimo. Skratka lahko trdimo, da služijo naše slovenske dežele kot pribežališče nezmožnim nemškim uradnikom, ali pa onim, ki iščejo pri nas belega kruha.

Bojkot avstro-ogrskih izdelkov.

Sadovi politike avstrijskih Nemcev že zore. Dosegli smo po dolgem prerekanju „samostojno“ Albanijo, koje najboljši sinovi že zdaj škilijo v Italijo, odbili pa smo od sebe Črno goro in Srbijo. Za udarce, ki smo jim jih zadali na političnem polju, se hočejo maščevati z gospodarskim bojem. Dne 10. aprila so razglasili Srbi bojkot vsega avstro-ogrškega blaga. Mi se nikakor ne veselimo tega Avstriji sovražnega koraka! Saj ta ne škoduje samo Ogrm in Nemcem, temveč tudi slovanski, zlasti češki industriji in trgovini, saj bo sledilo temu boju zopetno podražanje življenskih potrebščin. Toda trdno upamo, da bode imel ta srbski odpor proti naši politiki to dobro posledico, da vzdrami naše slovanske delegacije k odločnemu skupnemu nastopu, ki naj spravi našo politiko iz nemške smeri na resnično avstrijski tir, ki naj našemu izvozu na jugu razširi meje, mesto da jih zožuje.

Balkanska vojna

se bliža svojemu koncu. Sicer se kralj Nikita noče udati zahtevi veselil, da naj opusti obleganje Skadra in izjavlja, da raje pogine s celim svojim narodom, kakor da bi odstopil Albaniji Skader, vendar pa se splošno sodi, da se bo našla pot, ki zadovolji velevlasti in Črno goro. Črna gora dobi nadomestilo za Skader v obliki ozemlja in pa denarne odškodnine. Tudi glede južnih mej Albanije se še ni dosegel sporazum med Grki in Italijo, ki dela Grkom težkoče tudi glede Egejskih otokov. Toda vse te težave se bodo premagale, ker je želja po miru splošna. Bolgarija, Srbija in Grška so izjavile, da so pripravljene skleniti mir. Trdi se, da so sklenili Bolgari direktno s Turčijo desetdnevno premirje, da se določi natančna meja med Bolgarijo in Turčijo na podlagi črte Midija — Enos. Neko poročilo iz Petrograda sicer zatrjuje, da se vrše pogajanja na podlagi črte Midija — Rodosto, tako da bi prišla Bolgarija na obal Marmarskega morja, vendar pa to ni verjetno.

Naravno je, da iz svojega junaškega boja proti Turčiji zavezniki ne bodo izšli povsem zadovoljni. Zlasti Črna gora bode težko občutila nemilo sodbo usode! Poravnati bode treba zaveznim državam še medsebojna nesporekumljenja, ki kaj lahko nastanejo pri tako velikanskem delu, kakor so ga ravnokar izvršile. Prepričani smo, da se ne bodo izpolnile nade nemškega časopisja, ki že v duhu gleda, kako se bore v bratomornem boju Srbi z Bolgari za macedonska mesta: Veles, Prilep, Ohrid in Bitolj, z Grki pa za pristanišče Solun. V tem mnenju nas potrjuje najnovejša vest, ki pravi, da se glede Macedonije pogaja bolgarska vlada s srbsko in da pogajanja uspešno napredujejo.

Mednarodna finančna komisija

se snide prihodnje dni v Parizu, da uredi finančne zadeve, ki jih je povzročil propad evropske Turčije. Vrh tega se ima pečati komisija z vojno odškodnino, ki jo zahtevajo balkanski zavezniki od Turčije. Dočim je Anglija, zlasti pa Francija poprej z ozirom na to, da ima v novoosvojenih balkanskih deželah investiranega največ denarja, odklanjala vsako vojno odškodnino, ki bi jo naj plačala tudi denarno oslabela Turčija, zavzema zdaj napram balkanski zvezi prijaznejše stališče. Važno je zlasti to, da baje Avstrija podpira v tej zadevi Bolgarijo.

Zasedanje državnega zbora.

Državni zbor se snide k zopetnemu zasedanju okoli 5. maja. Pečati se mu bode najprej s končno rešitvijo malega finančnega načrta, ki naj zviša prejemke državnim uslužbencem in izboljša finance države in dežel. Z ozirom na zadnji namen je pričakovati, da sprejme to predlogo ne samo državni zbor, ampak tudi gosposka zbornica, čeravno ti gospodje ne vidijo radi, da se tudi njihovi mastni dohodki malo bolj obdačijo, kot so bili do zdaj. Po mnenju teh visokih gospodov namreč naj plačujejo davek nižji sloji.

Da bi se poslanska zbornica pečala s proračunom, ki je najvažnejša zadeva parlamenta, za to ne bode časa. Vsled tega se dovoli vladi zopet proračunski provizorij, da nemoteno razpolaga z milijoni ljudskega premoženja na korist — samostojni Albaniji.

Kriza na Hrvaškem.

Kakor smo že poročali, si je prizadeval v zadnjem času zlasti Josipovič, minister za Hrvaško, da se odpravijo neznosne razmere komisarijata. Predložil je ogrskemu ministrskemu svetu načrt, po katerem naj se reši kriza. Josipovič zahteva

med drugim, da se odpravi železničarska pragmatika, vsled katere bi se pomadjarile železnice na Hrvaškem; za povzdigo hrvaške industrije in kmetijstva zahteva 50 milijonov kron, vrnejo naj se Hrvatom ustavne razmere s sklicanjem sabora in z imenovanjem narodnega bana. Ker pa večina ogrskih ministrov ni pritrčila temu načrtu, bode Josipovič najbrže odstopil. Vse kaže na to, da pesimistično naziranje o vrnitvi komisarja Cuvaja ni neutemeljeno.

Narodno-gospodarstvo.

Davek na samce!

Finančni odsek poslanske zbornice je sprejel nekatere določbe, s katerimi se bo onim hišnim gospodarstvom, ki so po sedanjem zakonu o osebnih davkih iz leta 1896. primeroma nizko obdavčeni, naložila osebna dohodnina (potom pribitka) v nekoliko višjem znesku.

Vlada je svojo predlogo glede zvišanja osebne dohodnine utemeljila med drugim s tem, da je upoštevala gospodarstvo dveh družin z enakimi dohodki. Od teh ima eden skrbeti za ženo in otroke, ter so s temi dohodki vezani izdatki, s katerimi mora na vsak način gospodar računati, ako hoče živeti; temu nasproti primerjalo se je gospodarstvo brez družine, kjer ima toraj gospodar z ravno istimi dohodki samo zase skrbeti. Vlada ne namerava zahtevati potrebne svote, katera bi se imela pokriti s povišanjem osebne dohodnine, s splošnim za vse zavezane enakim pribitkom, temveč želi, da se porazdeli zahtevani znesek na one, kateri imajo primeroma manj drugih neobhodno potrebnih izdatkov!

Ta pribitek (med ljudstvom imenovan davek na samce) se bode naložil samo v tem slučaju, ako ima davčni zavezanec 1. samo zase skrbeti in 2. ako ima razen zase skrbeti še za eno drugo osebo! V prvem slučaju bo znašal pribitek 15% predpisane osebne dohodnine in v drugem 10%. — Ako je davčni zavezanec samec ali oženjen, to za odmero pribitka ne pride v poštev. Ako ima pa zavezanec (akoravno je samec) skrbeti razen zase, še za dve drugi osebi, naložil se mu ne bo nikak pribitek.

Ker se pa večina brani plačati davek in se bo skušalo davčni oblasti dokazati, da ima ta ali oni skrbeti za več kot dve osebi, je bistvene važnosti vprašanje, katere osebe se smejo prištevati k gospodarstvu dotičnega zavezanca (hišnemu gospodarstvu) za katere ima isti skrbeti.

Finančni odsek je skušal na to vprašanje kolikor mogoče natančno odgovoriti. — Po sklepu tega odseka, katerega bo skoraj gotovo sprejela poslanska in tudi gosposka zbornica, spadajo med zgoraj imenovane osebe vsi pripadniki zgorajšnjega gospodarstva, katerih eventualni dohodki se imajo dohodkom gospodarja (po § 157 sedanje zgoraj omenjenega zakona) prišteti.

Sem spadajo žena in otroci (gospodarja), pastorki, vnuki, in to ako dobivajo od gospodarja brezplačen prevžitek ali so v njegovi očetovski oblasti. Prištevati se smejo tudi stariši, tast in tašča, zet in snaha, ako dobivajo pri gospodarju (domaćinu zavezanu) brezplačno prehrano.

Ako imenovani tudi plačujejo mali znesek za prehrano, kateri pa ni v nikakem razmerju z vrednostjo prevžitka, se to smatra v smislu sklepa kot brezplačna prehrana.

Davčni zavezanec (gospodar) sme prišteti tudi naslednje osebe, katere sicer ne spadajo k omenjenemu gospodarstvu, pač pa jim daje redne podpore, katere znašajo večkrat 5% njegovih dohodkov za vsako osebo, katera se ima upoštevati in sicer: starši, pastorki, tast in tašča, ločena žena, otroci in otroci v oskrbi. Ako da gospodar enemu izmed teh enkrat za vedno večjo glavnico, smatrati je to gorenjim rednim podporam. Potemtakem se med te podpore n. pr. všteje dota, katero je dobila hči od očeta in druge take dajatve, katere imajo namen, dotičnika trajno preskrbeti. Cenilna komisija bi imela nalog, določiti znesek glavnice, ki se sme smatrati v vsakem posameznem slučaju kot „redna podpora“. Ako oče plačuje vojaško takso za svojega (če tudi že samostojnega) sina, sme tega med zgoranje pripadnike hišnega gospodarstva prišteti.

Slednjič se bodo prištevali med pripadnike gospodarstva tudi oni sorodniki drugega kolena, kateri so podpore potrebni in prejemaajo od gospodarja prehrano. Finančni odsek predlaga še naslednje udobnosti in sicer: Osebe, katerih letni dohodek ne presega zneske 2400 K naj ne plačajo zgoranjega pribitka; oni, katerih letni dohodek ne doseže 4800 K naj se tega pribitka oprostite, ako so že vzgojili dvoje ali več otrok.

Davčni zavezanci, katerih letni dohodek ne presega 12.000 K ter morajo imeti radi kake telesne hibe stalno tujo postrežbo, naj cenilna komisija oprostí plačevanja tega pribitka.

Pregledovanje plemenskih bikov se bo vršilo letošnje leto v kranjskem okraju po sledečem redu: 7. maja ob pol 10. uri dopoldne v Škofji Loki za občini Stara Loka in Škofja Loka, ob pol 3. uri

popoldne v Sori za občino Soro. — Dne 8. maja ob pol 8. uri dopoldne v Zmencu za občino Zminec, ob pol 11. uri v Muravah za občino Javorje in ob 3. uri popoldne v Poljanah za občino Poljane. — Dne 9. maja ob 8. uri dop. v Gorenji vasi in ob pol 10. uri v Hotavljah za občino Trata, ob pol 11. uri v Trebiji in ob 2. uri pop. v Sovodnji za občino Oslica. — Dne 10. maja ob pol 8. uri dop. na Bukovici, ob 9. uri v Selcih za občino Selce, ob 10. uri na Češnjici za občini Selce in Železniki, ob 12. uri v Podrožtu in ob 2. uri pop. v Zalemlogu za občino Sorica. — Dne 14. maja ob 8. uri dop. v Kranju za občine Hrastje, Sv. Jošt in Kranj; ob pol 10. uri v Senčurju za občini Voglje in Senčur, ob 11. uri na Lužah za občino Senčur in ob 2. uri pop. v Cerkljah za občino Cerklje. — Dne 15. maja ob 8. uri dop. v Predosljih za občino Predoslje, ob 10. uri v Kokri in ob 1. uri pop. v Predvoru za občino Predvor. — Dne 16. maja ob 8. uri dop. na Gašteju za občino Stražišče, ob pol 10. uri v Mavčičah za občino Mavčiče, ob 11. uri v Hrašah in ob 2. uri pop. v Valburgi za občino Smednik. — Dne 17. maja ob 8. uri dop. v Naklem za občino Naklo, ob pol 10. uri v Snakovem za občino Križe, ob pol 11. uri v Tržiču za občine Sv. Ana, Sv. Katarina in Tržič, ob 2. uri pop. v Kovorju za občino Kovor in ob 3. uri v Podbrezjah za ostalo občino Naklo.

Na tedenski semenj v Kranju, dne 14. aprila 1913 se je prignalo: — glav domače govedi, 123 glav bosanske govedi, — glav hrvaške govedi, 12 teleta, 53 prešičev. — Od prignane živine je bilo za mesarja: 16 glav domače govedi, — glav bosanske govedi, 12 prešičev. — Cena od 1 kg žive teže 92 v za pitane vole, 84—86 v za srednje pitane vole, 80—82 v za nič pitane vole, — v za bosansko (hrvaško) goved, K 1— za teleta, K 1:24 za prešiče pitane, K 2— za prešiče za rejo.

Tržne cene

na tedenskem semnju v Kranju, dne 14. aprila 1913:

Pšenica	100 kg	K	23—
Rž	" "	"	22—
Ječmen	" "	"	20—
Oves	" "	"	21—
Koruza stara	" "	"	21:80
Koruza nova	" "	"	18:50
Ajda	" "	"	24—
Proso	" "	"	21—
Deteljno seme	" "	"	170:180
Fižol ribničan	" "	"	27—
Fižol koks	" "	"	30—
Grah	" "	"	48—
Leča	" "	"	48—
Pšeno	" "	"	30—
Ješprenj	" "	"	28—
Krompir	" "	"	6:50
Mleko 1 l	" "	"	—20
Surovo maslo	1 kg	"	3:50
Maslo	1 "	"	3—
Govedina I.	1 "	"	1:80
Govedina II.	1 "	"	1:72
Teletna I.	1 "	"	2—
Teletna II.	1 "	"	1:80
Svinjina I.	1 "	"	2—
Svinjina II.	1 "	"	1:80
Prekajena svinjina I.	1 kg	"	2:20
Prekajena svinjina II.	1 "	"	2—
Slanina I.	1 "	"	2—
Slanina II.	1 "	"	1:70
Jajca	7 kom.	"	—40

DOPISI.

Iz Cerklj. Odkar kaplanuje Janez Horvat v Cerkljah, se je že mnogo rac ustrelilo. Ena njegovih dobrot v prid tamošnji fari, je razdružitev ondodne požarne brambe. Ta častitljivi Janez je ruval v začetku zoper tamošnjega načelnika, pisal je po listih, koliko spije piva na „puf“, kako pokvečen je prišel iz orožnih vaj in kako izgleda njegov hlev napram požarni brambi i. t. d. Ko je lahkovernemu načelniku vse levite, kar jih je znal, iztrobil na ušesa, se je lotil še odbora in moštva. Ker je bil načelnik Franc Ahlin zapleten v večje težkoče, ga je vedno žejni Horvat izvabil v gostilno k Janšetu. Tam so ga obdelovali in hvalili, da naj le ostane načelnik, magari če se vsi drugi odpovedo. Korajžo mu je dajal tudi Jurčnjekov Janez, ki vedno pravi, da je Brničan, v resnici pa je gospodar nekega razprodanega zemljišča z 10 glavami skuštrane otročijade in Janša, ki je prvi za podelitev patentov, dasiravno je že dvakrat zaporedoma pogorel, tako da še vedno toči in napaja žganjarje na katoliški podlagi brez dovoljenja. Po domače bi se reklo „kontrobant“. Sklenili so z ognjenimi jeziki omenjeni možje v gostilni pri Janšetu, da se Ambruž ne odpove načelnikstvu, podnačelniksko mesto pa prevzame Jurčnjekov Janez, bolj častitljivo povedano Kne, ki je bil svoj čas tudi „sovdat“, pa se je zdaj tako „izkolomaštrov“, da ni več za nobeno rabo. Ta vse hvale vredni provizorični odbor, ki se je dogovoril, je hotel svojo iznajdbo tudi pošteno zaliti. Ambruž, ki ima „verbšno“ pravi, da bo pil tistega od zida „Firundrajsigerja“, Horvat pa, ki je še

kaplan, pa pravi, da pije kar navadnega. Jurčnikov Janez pa, ki je Slovenec in kupčuje z čebelami, se je izrazil, da bo pil žganje. Rekel je mami, da ga naj postavi kar v vežo pod mizo četrt, da ga ne bo v usta gledal, če kdo pride. Izkazalo se pa je, da Janša ni imel drugega vina. Edino navadnega se je še dobilo nekje in kaplan ga je pil. Ambruž je pa pil rajši pokalice. Pa mu niso dobro storile, kajti pristavil je pozneje: „Prmejš, s tem vragom si bom še želodec pokvaril.“ Kne je pa pil kar izpod mize v veži. Ko je prišla njegova Mica je želo ozko hodil, koleno ob koleno, le hlače so bile vredne obžalovanja. Gospodinja Marjana jim je pridno cvrla in pekla cvililce, ki se še vedno prodajajo na vago, dokler jih je kaj! Janša je dvoril gostom, slavil Pirovo zmago nad požarno brambo v Cerkljah ter zatrjeval kaplanu, da ne izstopi iz katoliške stranke, dokler boše kaj neslo. Pravi, da mu ne kaže drugega, hliniti se mora in slepomišiti, dokler se da. Drugače bi bila slaba. In prehiteti se sedaj ne da nič. Očeta je pripravil ob polovico premoženja, in se odebil. Drugi bratje naj pa sedaj delajo in stradajo. Bilo je takrat še dobro, ko je prodajal očetov grunt, takrat je še hodil po vino na Dolenjsko. „Nekaj“, pravi, „imam še v mislih, pa je hudič zadaj, ki mi brani blizu. Molite, g. kaplan; za maše bom dal, samo če bi se mi moj naklep izpeljal!“ Marjana, ki je stala poleg, pa slovesno ponovi: „Da bi se izpeljal!“

Od nekod. V neki prijazni vasi na Gorenjskem sem imel priliko opazovati pogovor glede neke kuratelne zadeve. In videl sem, kako postopajo in opravljajo kuratorji dolžnosti v prid lastnih malh, če ni pravega nadzorstva. Bil sem priča, ko pride odposlanec v tej zadevi in razvil se je sledeč razgovor: „Naročili so mi ti in ti, da naj prinesem za to in to delo, ki je že izvršeno 13 kron, 2 kroni pa še zato in zato in 5 kron za hišo, o kateri pravijo, da je sedaj brez denarja“ — „Krucifiks mizerija, ali ne boste nikoli siti: nič ne dam, pa tudi nič nimam. Naj le K. da, če ima kaj Več, Janče, jaz nimam zdaj nič, pa tudi ničesar dati ne morem. Zapisal bom, če ti rečeš. Pa saj moraš še sam imeti, saj si 700 kron skupaj vzel.“ — Tako, torej sedaj mi boš še to očital, sebe pa ne vidiš! Koliko si pa že ti vzel? 300 kron kar skupaj, potem pa vedno še in še. Vedno si nergal, da si tu in tam potrošil, pa vse skupaj ni nič bilo. Lahko kadiš smodko ter hodiš tako visoko, ko nosiš drugih denarje v žepu. Pozabljaš pa, da sem ti to jaz naklonil zato, da meni pomagaš in sedaj mi očitaš, ko je vendar vse moje.“ Odposlanec je odšel s povešeno glavo, z žalostnim obličjem in žepom. Trdozaslužene kronce so se tičale tisti čas močno skupaj v nekem tretjem žepu, iz katerega jih je pozneje kurator s precejšnjim moledovanjem izvrtal. Krucifiks mizerije se je pa Mana tako prestrašila, da je nehote zakričala: „Kaj se ne zbira dota za otroke! Jaz sem pa vsakemu pravila, da se zdaj šele dota nabira. Zmeraj sem mislila, koliko da ostane. Pravila sem, da bo najmanj 2000 goldinarjev na leto ostalo, pa še bodo vsi siti. Če je pa tako, sem se lagala. Pa moja navada ni lagati in bahati.“ Dovolj sem imel in hitro sem jo pobral kar se je dalo.

DNEVNE VESTI.

Naročen vsprejem. V nedeljo, dne 27. t. m. se vrši v Kranju birma, škof se bo pa pripeljal iz Besnice v mesto že v četrtek 24. t. m. in ob 4. uri popoldne bo slovesni sprejem pred župno cerkvijo. Kakor običajno je tukajšnji župni urad potom dopisa na uradne predstojnike povabil zastopnike uradov, da prisostvujejo slovesnemu vsprejemu. Tukajšnji g. c. kr. okrajni glavar je poslal ta dopis, kakor je to v navadi, kot okrožnico v podpis vsem svojim podrejenim gg. uradnikom (vštevši uradnike stávbenege oddelka, davčnega referata in davkarije) s povabilom, da se udeleže sprejema, toda, kar ni običajno, s pripomnjo: Oni gospodje, ki bi bili morda zadržani, naj mi to sporoče najkasneje dopoldne 24. aprila. Objavljamo ta najnovejši pojav današnjega časa brez vsakega komentarja.

Vincenc Marinko predsednik „Meščanske zveze“, šefredakter „Gorenjca“ in c. kr. gimnazijski učitelj v Kranju živi menda v filksni ideji, da vsa moč narodno-napredne stranke v Kranju sloni na „Okrajni bolniški blagajni“. In ker si je Marinko ubil v glavo, da mora iztrebiti kranjske liberalce, se že skozi enajst številčk svojega glasila divje zaganja v napominani zavod in zahteva pojasnil od blagajničnega načelnštva zaradi „kričičih razmer“, katerim je baje on prišel na sled in o katerih razpravlja na njemu lasten način v dolgoveznih, bombastičnih ter z namigavanji prepletenih člankih, kakor da se gre res za kako sila važno zadevo in kakor da se v „Okrajni bolniški blagajni“ gode največje nerednosti. Stvar sama na

sebi je strašno smešna, postane pa naravnost neokusna, ako se pomisli, da hoče mlad c. kr. uradnik, ki se je komaj pogrel na svojem novem mestu, klicati na odgovor načelnštvo zavoda, na katerem nima zlasti kot „profesor“ niti najmanjšega interesa. Ne glede na to bi se bil pa tudi kak Marinko že zdavnaj lahko poučil, da je načelnštvo „Okr. boln. blagajne“ odgovorno za svoje postopanje edinole nadzorovalnemu odboru, občnemu zboru delegatov in c. kr. okrajnemu glavarstvu kot nadzorstveni oblasti, ki bi prav gotovo posegala vmes, ako bi zato imela kaj povoda. Zato je bilo po našem mnenju nepotrebno, da je „Okr. boln. blagajna“ sploh reagirala na „Gorenjčeve“ napade, da je spočetka na podlagi razzodbe nadzorstvene oblasti uradno pojasnila nek slučaj in Marinkove trditve postavila na laž. Načelnštvo je za to želo malo pohvale. Poštenjaku Marinku niti na um ni prišlo, da bi popravil storjeno krivico, marveč je — kakor tudi v nekem drugem slučaju, ko mu je „Sava“ dokazala, da je lagal — vtaknil blamažo v žep in petek za petkom pogreva naprej svoj močnik o „Okr. boln. blag.“ na prvi strani „Gorenjca“. C. kr. gimn. učitelj Vincenc Marinko je s svojimi prismodarijami ljudem v posmeh, na njegov račun se zbijajo šale, vlečejo ga celo njegovi klerikalni kolegi in drugi zopet pravijo, da njegova domišljavost in prevelika gorečnost uplivata nekam čudno na njegove možgane. Brezdvomno ima Marinko pravico smešiti samega sebe, in mi smo gotovo zadnji, ki bi mu hoteli kratiti to veselje. Toda Marinko se razvija čedalje bolj in v predzadnjem „Gorenjcu“ je doprinesel dokaz, da nima samo kakor nosorog debele kože, marveč da poleg prirojene — recimo — naivnosti tiči v njem tudi velika porcija predrznosti in impertinence. Tu pa neha vsaka šola. PISOČ O RAZMERAH V „OKR. BOL. BLAGAJNI“ namiguje Marinko v „Gorenjcu“ od 11. t. m. z državnim pravdnikom, kakor da so posamezni funkcionarji tega zavoda prišli v navskrižje s kazenskim zakonom! In ker stoje na čelu „Okr. boln. blagajne“ možje (izrecno imenuje dež. poslanca Pirca), ki imajo v mestni upravi in v še več drugih javnih zavodih odločilno besedo, je treba v Kranju — pravi Marinko — očistiti zrak. To se pravi z drugimi besedami, da ti možje, ki po Marinkovem mnenju niso čistih rok, ne spadajo v javne zastope! Umazali bi se sami, ako bi se podrobneje bavili s tem, po Marinku uprizorjenim pobalinstvom. Vprašamo le, kako se to impertinentno postopanje c. kr. gimnazijskega učitelja sklada z ugledom zavoda, na katerem poučuje? Kako bo to vplivalo na mladino, ki pohaja ta zavod? Če je Marinko res tako „naiven“, da ne ve kaj piše, naj ga pošljejo na opazovalnico. Iznova opozarjamo šolsko oblast na tega „profesorja“, ki je naravnost na kvar tukajšnji gimnaziji in v slab vzgled mladini. Zadoščenja za Marinkovo lopovstvo si bodo pa prizadeti preskrbeli že sami!

Velika predstava bo jutri ob 11. uri dopoldne v tukajšnjem „Ljudskem domu“. Deželni odbornik dr. Vladislav Pegan bo govoril o razpravi pred upravnim sodiščem, o kateri je „Gorenjec“ včeraj pozabil poročati, „profesor“ Vinko Marinko bo pa nastopil v ulogi slavnega detektiva Sherlock Holmesa. Nadejamo se, da bo g. Vinko jutri svojo vlogo pogodil boljše, kakor pri včerajšnji ponesrečeni glavni skušnji v „Gorenjcu“.

Redkega gosta imamo v Kranju. Med nami se mudi že cel teden prosluli Sherlock Holmes. Sloviti ang. detektiv in raziskovalec sleparjev zna seveda tudi slovensko in naročen je samoobsebi umevno na svetovno revijo „Gorenjca“, ki prinaša tako interesantna poročila o krvavih dogodkih v „Okrajni bolniški blagajni“. Ker Sherlock slučajno ni imel v Londonu nujnejših opravkov, pobasal je zadnje „Gorenjce“ v žep in napotil se je naravnost v Kranj, da preišče na lici mesta grozodejstva v bolniški blagajni. Kakor poroča „Gorenjec“, se je slavni mož minolo soboto točno ob štirih popoldne pojavil v našem dobrem mestu in jo je mahnil naravnost v „Okr. boln. blagajno“. Ker pa tam ni bilo nikogar doma, obiskal je — kakor naravno — „Gorenjčev“ uredništvo, kjer se je med njim in urednikom razvil prav zanimiv pogovor. Žalibože nam ne dostoja prostora, da bi priobčili ta pogovor in zato naj iz „Gorenjčevega“ poročila le konstatiramo, da je Sherlock o vsem natančno informiran, da zna skoro na pamet vse „Gorenjčeve“ članke o razmerah v bolniški blagajni, da temeljito pozna vse razmere in tudi osebe, ki v tej drami nastopajo. Izrecno je ob-

žaloval, da Pirca ni dobil v uradu in obsodil je anarhijo v bolniški blagajni tako ostro, da je bilo to skoro „Gorenjčevemu“ uredniku preveč. Urednik je skušal pomiriti detektiva, češ, ne more biti tako hudo, saj je načelnik blagajne vendar dež. poslanec Pirca. „Pirc, kdo je ta Pirc? Jaz ga ne poznam! Na Angleškem še nismo nič slišali o njem“, se je malo nejevoljen radi te opazke odrezal Sherlock. Do tu sem je „Gorenjčev“ poročilo točno, v svojem nadaljevanju se pa ne krije z resnico. Zato naj mi to poročilo resnici na ljubo nekoliko popravimo. Še celo „Gorenjčevemu“ uredniku ni namreč šlo v glavo, zakaj detektiv, ki je o vsem tako natančno poučen, kar naenkrat zatajuje Pirca, katerega je sam ravnokar omenjal. Ponižno hoče tedaj opozoriti detektiva na to protislovje in pravi: „Ne zamerite, če vas prekinem, gospod policaj...“ „Da ste videli takrat Sherlock Holmesa! Kričal je nad ubogim urednikom kakor obseden: „Kaj policaj! Kdo policaj? Jaz policaj? Jaz sem detektiv! Detektiv Sherlock Holmes iz Angleškega! Zapomnite si to!?“ In kakor pobesnel je skakal okrog prostrašenega urednika. Toda med tem divjim rajanjem se mu naenkrat odvise zavratnik na površniku in iz žepa mu padejo prav take bele „štrikane“ rokavice, kakor jih nosi ob svečanih prilikah naš prijatelj Vinko Marinko. Komaj zagleda urednik ta corpus delicti, se zakrohoče na glas in vikne: „No, vidijo gospod Vinko, saj sem vedel, do so oni policaj!“ Hočeš — nočeš se je moral Marinko udati in nič mu ni pomagalo, čeprav si je dal obriti svoje lepe brke. Zasigural si je molčečnost „Gorenjčevega“ urednika s častno besedo, vtaknil je rokavice v žep, zavihal je zopet površnikov zavratnik in tako maskiran čaka že cel teden jutrajšnjega shoda v „Ljudskem domu“. Da bi le zopet ne zgubil belih rokavic!

Sherlock Holmes se je oglasil potem ko ga je „interval“ urednik pri „Gorenjcu“, tudi v našem uredništvu. Ni pa tako samozavestno nastopal, kot piše včerajšnji „Gorenjec“ in videlo se mu je, da ni več tako kvalificiran, odkar je zlezal v suknjo nekvalificiranega profesorja Marinkota. Predvsem je šel iz „Gorenjčevega“ uredništva v Lajh, toda potoma se je spomnil, da je čital nekoč, toda ne na Angleškem, da je tam doli še nezasedeno mesto pri znamenju, vsled česar jo je pobrisal urnih krač nazaj in naravnost v naše uredništvo. Nemalo se je začudil naš urednik, ko je izvedel iz ust možakarja, da je to Sherlock Holmes v lastni osebi. Nekam čudno ga je pogledal in mu ponudil stol, vprašujoč ga, kaj ga je vendar privedlo v Kranj, kjer se v zadnjem času vendar ni zgodil kak senzačen umor, rop ali kaj sličnega. „Razmere pri Okrajni bolniški blagajni hočem preiskati,“ se je glasil odgovor. „Takoj po prihodu vlaka, bilo je ravno v soboto ob 4:55 popoldne, podam se v Okrajno bolniško blagajno in nikjer ni bilo nikogar, pri komur bi dobil primernih informacij. Na to sem šel v uredništvo „Gorenjca“, kjer sem dal to protokolirati in sedaj prosim, da tudi vi to ožigosate v vašem listu.“ „Toda ali niste zapazili neke tablice na vratih, na kateri so naznanjene uradne ure, ko ste hoteli vstopiti v pisarno,“ ga vpraša naš urednik. „Tablice pa res nisem zapazil“ je nekam sramežljivo odgovoril naš psevdo-detektiv. Naš urednik mu je povedal potem sledeče: „Torej detektiv hočete biti in niti tako velike tablice, kot je ona na vratih Okrajne bolniške blagajne niste zapazili. Uvidevam torej, da vi niste pravi detektiv, in ste tudi za to mesto povsem nekvalificirani. Preiskujte rajši razmere pri „Pomožni blagajni“ in ji s svojim svetom pomagajte, da ne bode treba zvišati prispevkov. Ali pa preiščite razmere pri deželnem odboru, tu se vam nudi hvaležnejše polje.“ Ko je naš neslani detektiv čul o deželnem odboru, postalo mu je naenkrat črno pred očmi, pobral je, ne da bi se poslovil, svoja šila in kopita, ne pozabivši svojih belih rokavic. Ni pa šel preiskovat razmer pri deželnem odboru, ampak ostal je v Kranju, kjer čaka na jutrišnji shod, ki ima namen zadati zadnji udarec Okrajni bolniški blagajni in pomagati na konja „Pomožni blagajni.“

Romanje v Rim je inscenirala naša duhovščina. Ne bomo prereševali vprašanja, ali je pametno ali brezvestno goniti našega kmeta na taka dragocena romanja v časih, ko se povsod pozna pomanjkanje denarja, najbolj pa na kmetih, a v ilustracijo razmer navajamo naslednji slučaj. Iz kranjskega okraja je šel v Rim tudi neki mož, ki je sveto mesto videl že dvakrat, a domačo bajto ima tako raztrgano, da mu mede sneg pri vseh špranjah. In v tej hišici ima poleg žene 4 ali 5 otrok, ki tudi niso najbolje preskrbljeni. Oče pa hodi v Rim papeža gledat. Neumnost ali brezvestnost!

Nova mestna centimalna tehtnica v Koprškem predmestju se je izročila danes javnemu prometu. Tehtnica, opremljena z najnovejšimi modernimi pripravami, je solidno in precizno delo dunajske tvrdke C. Schember & Söhne. Tehtnica vzdigne maksimalno težo 6000 kg. in stane nad 3000 kron. Sedaj, ko je urejena ta najnujnejša zadeva, name-rava županstvo postaviti drugo tehtnico na pripravnem kraju, da bo služila prometu na kolo-dvoru in prebivalstvu to — in onstran Save.

Kokriško predmestje in — Zabretov avtomobil. Neštetokrat na dan nas iznenadi Zabre-

tov avtomobil s svojim brenčanjem. Ob suhem vremenu nas vsakokrat počasti z ogromnimi oblaki prahu. Povsod ga imamo dovolj. Najbolj ga seveda čuti oni, ki je slučajno na cesti. Ta ga mora v velikih množinah požirati in vdihavati kar ob jednem. Seveda ga je deležno tudi vse, kar stoji ob cesti. Posebno šipe po oknih ga prejmejo vsakokrat toliko, da ne vidi skozi. Kaj pa v deževnem vremenu? Izpod koles nam milostno deli še lepše — cestno blato. Hočeš, nočeš, če si le v bližini, deležen boš teh darov. Če nismo torej v prahu, smo pa v blatu. Eno ali drugo, kakor že nanesse. Poleg tega pa še vedno v nevarnosti. Vsega tega pa bi ne bilo, če bi vozil tako, kot mu gre. Pri drvi s tako silo, da se mu sproti vse komaj umika. Seveda šofer na vozu se prav malo ozira na to, ali pa sploh nič. Ni čuda, da potem večkrat pobije kake šipe po oknih, ali kaj poviži, n. pr. psa, kakor se je ravno zgodilo pretečeni torek. Ne reklo bi se že nazadnje, če se že ne opazi kakega majhnega psička, če pride slučajno pod voz, toda doraslega lovskega psa pa upam, bi se že lahko videlo. Seveda nepreviden mora biti človek, kateri sedi pri krmilu. Drugič se primeri lahko druga, večja nesreča. Mesto psa pride lahko pod voz — otrok. Pri tej šoferjevi neprevidnosti je to lahko mogoče. Vsaj se še celo odrasel človek komaj umika temu drvenju. Sicer se ga je že menda večkrat opomnilo, s kako hitrostjo, da se vozi skozi mesto — seveda vse za stonj. Pristojna oblast se pozivlja, da naj pouči lastnika avtomobila gospoda Zabreta, oziroma njegovega uslužbenca — šoferja tega avtomobila, s kako hitrostjo sme voziti po tukajšnji cesti in da naj bo pri tem bolj previden. Sicer naj vozi mesto avtomobila — samokolnico. Če se pa gospodu Zabretu tako mudi z dovažanjem in odvažanjem blaga, naj si pa omisli še drugi avtomobil. Morda bo potem boljše. To zadevo pa prepuščamo popolnoma njemu.

Predmestjan.

Poročil se je dne 16. t. m. profesor na tukajšnji gimnaziji g. dr. Simon Dolar z gospodično Helo Pučnikovo. Naše iskrene čestitke.

50letnica „Narodne čitalnice v Kranju.“ 50. leto se letos vrača, odkar so kranjski rodoljubi ustanovili „Narodno čitalnico“ v Kranju. V proslavo tega dogodka se bo vršila dne 5. in 6. julija letos slavnost v večjem obsegu. Opozarjamo že sedaj vsa narodna društva in korporacije, da se pri prirejanju svojih veselih, ozirajo na ta dva dneva.

Nabiralniki C. M. D. Iz nabiralnikov C. M. D. se je nabralo meseca aprila t. l. sledeče zneske: pri Benedku v Stražišču 14 K 34 v, pri Knedelnu 14 K 27 v, na Bekselnu 12 K 40 v, pri Jerebu 11 K 10 v, pri Peter Mayerju 10 K 38 v, pri Cili 8 K 76 v, pri Gajgerju K 7—, pri Bedenku K 4—, na Gaštejcu 3 K 81 v, na Stari pošti 3 K 77 v, pri Jagru 3 K 60 v, pri Joštarju 3 K, pri Korošču v Stražišču 2 K 44 v, pri Mavrilij Mayerju 1 K 96 v, v Čitalnici 1 K 38 v, pri Triglavu 1 K 11 v, pri Kranjcu 1 K 10 v, pri L. Rebolju 1 K 07 v, na Novi pošti 76 v. Rezultat pobiranja iz nadaljnjih nabiralnikov se objavi prihodnjik, ker nismo dobili pravočasno tozadevnih izkazov. Vsem požrtvovalnim darovalcem najiskreneja zahvala in prošnja, da se tudi v naprej s podvojeno silo spominjajo naše prepotrebne družbe. Kamen do kamna palača!

Moška podružnica C. M. D. v Kranju.

Žrebanje umetniške loterije preloženo. Ker se do danes še niso razprodale vse srečke umetniške loterije in bi bil gromotni uspeh premajhen, se je loterijski odbor brzojavnim potom obrnil na finančno ministrstvo, oziroma na loterijsko dohodarstveno ravnateljstvo, ki je dovolilo, da se žrebanje preloži.

Posebni vlaki. C. kr. ravnateljstvo državne železnice naznanja, da ne more dati na razpolago posebnih vlakov po znižanih cenah o binkoštih, potem ob dvojnih praznikih v času od 15. junija do 15. septembra z ozirom na določbe in prtljažne tarife del II., zvezek 1., stran 48.

Vaditeljska seja Gorenjske sokolske župe se vrši jutri, v nedeljo, ob 1. uri popoldne v vaditeljski sobi tel. dr. Sokol v Kranju. Vabijo se vsi člani in članice društvenih vaditeljskih zborov k zanesljivi udeležbi, ker je na dnevnem redu točka: „Vseslovenski sokolski zlet v Ljubljani.“ Dopoldne ob 10. uri telovadba župnega vaditeljskega zbora. Nazdar!

Gledališko društvo na Jesenicah uprizori v nedeljo 20. t. m. ob pol 8. uri zvečer v dvorani pri „Jelenu“ na Savi, dramo „Selanka“, ki je češkega izvora. Ker se letošnja sezija v kratkem zaključuje, pričakuje se obilo udeležbe. — V nedeljo 13. t. m. je „Miklova Zala“ že v tretji zaporedoma napolnila obširno dvorano. Pa kaj bi ne! Igra je že sama na sebi zelo zanimiva, povrh pa še dobro naštudirana in gledati na odru naše vrle igralce je res pravi užitek in veselje.

Ponesrečil se je na Berniku pred 14 dnevi nek mož, ki si je pri obrezevanju grma zadrhl trn, a premalo pazil in vsled tega umrl. Predzadnji „Gorenjec“ in za njim sobotni „Slovenec“ sta prinesla vest, da je dotični umrl, ker je iskal zdravila v lekarni, mesto pri zdravniku. Da se to tendenciozno notico ne bo napačno razumelo, pojasnimo, kolikor nam je bilo mogoče o stvari izvedeti. Bolnik je omenjeno nedeljo prišel v kranjsko lekarno z željo, naj se mu dajo zdravila za vrat, češ da ga boli. Čutil je namreč že prve

napade krča, ne da bi vedel za vzrok. Ko so ga v lekarni nakazali k zdravniku, ni poslušal sveta, temveč se je vrnil domov, češ, čemu bom hodil k zdravniku za tako malenkost. Ponoči pa mu je postalo hujše in rešiti ga ni mogel niti došli zdravnik, niti ljubljanska bolnica. Tako je postal mož žrtev svoje malomarnosti in brezbrčnosti! Naj služi ta slučaj v opomin vsem, da je treba tudi pri majhnih ranah največje previdnosti.

Novi vlaki na progii gorenjske železnice. Od 1. maja 1913 vozita dva nova vlaka, in sicer pojde brzovlak iz Jesenic ob 4. uri 31 min. popoldne in pride v Kranj ob 5. uri 6 min. popoldne, kjer ostane 1 minuto, ter pride v Ljubljano južni kolodvor ob 5. uri 48 min. popoldne in to skozi celo leto. — Ob nedeljah in praznikih vozil bode med Ljubljano in Kranjem osebni vlak in sicer pojde iz Ljubljane ob 2. uri popoldne, ter pride v Kranj ob 2. uri 43 min., ter gre iz Kranja ob 6. uri 04 min. popoldne in dospe v Ljubljano ob 7. uri 02 min. zvečer.

Iz Šenčurja. Dne 16. aprila okoli 8. ure zvečer je nastal na dosedaj nepojasnjen način v gospodarskem posloplju posestnika Franceta Štirna v Šenčurju ogenj, ki je vpepelil gospodarsko posloplje popolnoma, pri hiši pa samo streho. Ker je bilo gospodarsko posloplje popolnoma leseno in ravno tako tudi hiša, prvega ni bilo možno rešiti, pač pa se je marljivi šenčurški požarni brambi posrečilo, da je obvarovala hišo razun strehe. Škoda iznaša približno 3500 kron. Ker stoji hiša prazna, lastnik pa bheva na drugem posestvu na Lužah, se splošno sodi, da je ogenj zanetila zlobna roka.

Za slepe. Pri ustanovi baron Karel Flödnigovi za slepe in pri ilirski ustanovi za slepe je z začetkom šolskega leta 1913./14. podeliti dva do tri mesta. Ustanove se vživajo v odgojilnici za slepe v Lincu, v kateri se šolski pouk prične dne 16. septembra. Pravico do teh ustanov imajo na Kranjskem rojeni, ubogi, zapuščeni, slepi otroci obojega spola, posebno sirote, ki so zdravi in izobraženi, ter so najmanj 7, toda ne več kot 14 let stari. — Prošnje za podelitev ustanovnega mesta je vložiti pri c. kr. okrajnem glavarstvu, kateremu je pridejati krstni in domovinski list, spričevalo o stavljenih kozah, ubožno spričevalo in zdravniško spričevalo o zdravju in izobrazbi slepca do 15. maja 1913.

Železniki. V Martinjem Vrhu nameravajo pričeti kopati bakreno rudo. Podjetnik g. Josip Prosen in njegova družba so bili že tu in so ogledali svet. Trdijo, da je Martinji Vrh zelo bogat na bakreni rudi.

Na očesu se je močno poškodoval delavec Pavel Šubic v tovarni g. Ignacija Guzelja v Vincarjih pri Škofji Loki. Bil je zaposlen pri posipanju ceste od tovarne proti mestu. Pri tolčenju kamenja odletel mu je kamen v levo oko.

Dva prsta je odtrgal na levi roki raztezalni stroj v tovarni g. Karola Mallyja v Trziču, v Šenčurju leta 1880. rojeni pomožni delavki Ivani Likozar. Nezgoda se je dogodila najbrže vsled neprevidnosti ponesrečenke same.

Telesna poškodba. Pri zidanju nemške šole v Trziču se je močno poškodoval na kolensih zidar kranjske stavbene družbe Janez Vrhovnik iz Smedelnika. Podzidati je nameraval špirovc, pri tem pa mu je spodrsnilo, padel je na opeko in se pri padcu poškodoval.

Pozna zima. Sobotni sneg je napravil, kakor je bilo pričakovati, po sadonosnikih ogromno škodo. Pravzaprav sneg ne, pač pa vsled tega nastali mraz. Sneg je sicer odlomil kako vejico in potrgal nekaj telefonskih žic, mraz je pa pokončal domalega vse zgodnje sadje, ki je bilo že v cvetju. Največ so trpele češnje in orehi, a tudi mnogim zgodnjim hruškam se ožbutno pozna in zaradi tega se nam že na vsezgodaj obeta zopet — še večja draginja. — Posebno na Dolenjskem in Spodnjem Štajerskem je napravil mraz velikansko škodo. Sadno drevje in vinska trta, kakor tudi druge kulture so razvile zgodno vegetacijo; najmanj za 14 dni ugodnejšo — kakor lansko leto. Nastavek na trti se je že opazil kot izredno bogat in upanje na dobro letino se je vzbudilo v srcih Dolenjcev. Pa kakor v proslavo obletnice nesrečne pozebe v aprilu lanskega leta, je prevrglo vreme zopet ter sipalo sneg in slano na nežne poganjke zgodnjih kultur. Kolikor se da v prvem hipu preceniti, je pozeblo najmanj polovica letošnjega zaroda na trti. Krški in kostanjeviški okraj, ki sta ga že lansko leto toliko trpela, prideta letos v grozovito pomanjkanje. — Na Bavarskem sta slana in sneg povzročila ogromno škodo. V Monakovem je celo soboto snežilo kakor v najhujši zimi. Zameti so marsikje promet ovirali. Boje se povodnji, če sneg hitro skopni. — V celem češkem kraljestvu je močno snežilo. Snežni viharji so napravili v gozdih velikansko škodo. — Snežni vihar je naredil po Tirolskem in Predarlsem ogromno škodo, zlasti na sadnem drevju. V Meranu je vihar ljudsko gledališče skoro demoliral. V Bolcanu bi se bil kmalu podrl ondotni cirkus. — V nedeljo od 4. ure naprej je v Budimpešti divjal vihar in je snežilo. Iz vseh krajev Ogrske se poroča, da je snežilo in da je bilo mraz.

Živnostenska banka, podružnica v Trstu otvori s 1. majem t. l. v Gradežu svojo ekspozituro, ki bode poslovala do 15. septembra t. l.

Birmovanje v kranjskem okraju se bo vršilo sledeče dneve: Dne 24. aprila v Besnici, 27. aprila v Kranju, 1. maja v Naklem, 2. maja v Lomu, 4. maja v Trziču, 5. maja v Dvorju, 6. maja v Križah, 7. maja v Dupljah, 8. maja v Podbrezjah, 18. maja v Šmartnem, 19. maja pri sv. Joštu, 20. maja v Mavčičah, 21. maja v Trbojah, 25. maja v Šenčurju, 26. maja v Predoslih, 27. maja v Goričah, 28. maja v Trsteniku, 29. maja v Predvoru, 30. maja v Kokri, 1. junija v Cerkljah, 3. junija na Senturški gori, 4. junija v Velesovem, 6. junija v Zapogah, 8. junija v Smedniku.

Razno.

Umor. V Brandeisu ob Labi je umoril 23letni dragonski narednik Rudolf Woll trgovca Vencla Jando. Wolf je imel s 37letno nečakinjo Jande ljubavno razmerje, a Janda ni tega trpel. Naposled je nečakini odpovedal službo in ta je nahujkala Wolfa, naj jo maščuje. Res je šel naravnost k stricu a skregala sta se, dokler ni Wolf pograbil kuhinjski nož ter Jando 15krat zabodel. Morilec se je sam javil sodišču.

Ljubljančan vlomilec v Gradcu. V župnijskem uradu sv. Jožefa v Gradcu je presenetil duhovnik nekega moža, ki je odpiral predale pisalne mize. Ko je vlomilec zagledal duhovnika, je zbežal in se skrivil v klet. Tu ga je policija kmalu dobila. Vlomilec je leta 1873. v Ljubljani rojeni, v Skorkovec pristojni pomožni delavec Feliks Haderbolc, ki je šele lani radi vloma odsedel petletno ječo. Haderbolc je v župnijskem uradu opetovano prosjačil ter pri teh obiskih vse stvari natančno ogledal.

Poziv slovenski javnosti.

Že enkrat smo se obrnili na slovensko javnost s prošnjo za brezplačna prenočišča za v počitnicah potujoče dijake, vendar je bilo prav malo odziva. Zato se danes zopet obračamo do slovenske javnosti z isto prošnjo, ker je za slovensko dijaštvo velikega pomena, da v počitnicah potuje po vsem slovanskem jugu. Ustanovili smo letos počitniško zvezo vsega jugoslovskega dijaštva. Brezplačna prenočišča se nabirajo tudi med Hrvati in Srbi. Ne bilo bi ravno lepo, če bi slov. javnost zaostajala za Srbi in Hrvati. Vemo, da je po Slovenskem mnogo zasebnikov, ki bi lahko dali brezplačno prenočišče. Zadovoljni smo tudi s prenočišči na senu!

Prosimo in pozivljamo torej Slovence, da naj ne pozabijo na svoje dijaštvo, ki mora v počitnicah potovati po svoji domovini. Kdorkoli more dati brezplačno prenočišče za čas od 1. julija do 15. septembra, nam naj to javi najpozneje do 20. t. m. na naslov: Uredništvo „Preporoda“ (za počit. zvezo), Ljubljana.

Ljubljana, 13. aprila 1913.

Odbor jugoslov. dij. počit. zveze.

Sokolska akademija v Kranju,

dne 6. aprila.

Minulo je nekako pol stoletja od one dobe, ki je vzbudila v slovenskem narodu moč, da se je začel dvigati in vstajati iz stoletnega spanja. V isti čas padajo začetki naših narodnih društev, ki jih je rodila probujajoča se narodna zavest in iskrena ljubezen do domovine.

Doba je to, ki zahteva krepkih in značajnih ljudi, navdahnjenih z nesebično ljubeznijo do svoje domovine, katero braniti jim bodi naloga. In te junake nam vzgaja Sokolstvo.

Tudi ono praznuje letos svoj jubilej, praznik dela in spomin prestanega truda. Minulo je 50 let od onega trenutka, ko so navdušeni rodoljubje pod vplivom češkega Sokolstva ustanovili Južnega Sokola v Ljubljani. Koliko dela je stalo, da se je iz tega neznanega začetka razvilo 87 društev z 19 odseki in 6 ženskimi krožki z 6839 člani in 781 članicami? Koliko delavcev je žrtvovalo svoje moči, da je to prvotno Sokolstvo zadobilo pravo smer po vzoru Tyršovega Sokolstva? Tisoči so se dvignili in šli pod skupnim praporom v boj za skupne ideje. In ideja, ki tako zmagovito prodira, kot sokolska misel, zasluži dostojen spomin — jubilej!

Celo leto 1913 bodi posvečeno proslavljanju tega, za celokupni narod tako važnega trenutka. Ne obhajajmo pa tega slavnostnega trenutka zgolj v blagodnečih napitnicah in obujanju spomina na prošle dni, z delom proslavimo delo, to bodi naš jubilej!

Nedeljska akademija Gorenjske župe je pokazala, kako zelo je razširjena pri nas na Gorenjskem sokolska misel, kljub toliko hvalisanemu napredovanju nasprotne nam stranke. Iz vseh krajev so prihiteli Sokoli in njih prijatelji in skoraj ni bilo več najti prostora v veliki Sokolovi dvorani, akotudi so bili priklapljeni vsi stranski prostori.

Človek je še opazoval to pestro družbo, ko pretrga spontano navdušenje tihoto — z odra so se oglasili akordi naše himne „Naprej!“ Godba sl. prostovoljne požarne brambe v Kranju je otvorila vspond. Župni starosta, br. Matija Marinček, nam je orisal v njemu lastnih, navdušenih besedah, smer in cilj Sokolstva in njega pomen za napredek slovenskega naroda. Vsak izmed nas bi moral biti človek in pol, da bi izvršil delo, ki pripada posa-

Trgovci, peki!

Drože (kvas) iz odlikovane slovenske tovarne drož **Makso Zaloker, Ljubljana Krakovski nasip št. 26**, so dosegle dosedaj povsod najboljši sloves. Naročajte pri narodni trdki, ki vam postreže po konkurenčnih cenah. 50 26-4

mezniku. Zato pa moramo strniti vse svoje moči v eno celoto, da nam bo zmaga tem gotovejša! Le eno pot vidimo do cilja, samo pod enim praporom hitimo proti njemu in ta prapor, v senci katerega izginejo vse razlike med posamezniki, je sveti naš sokolski prapor. Težavna je borba, toda za njim, skozi boj, do zmage! Utis tega globoko zamišljenega govora je bil tem večji, ker ga je takorekoč dopolnila sokolska himna „Dalje in dalje“ ... Pel jo je dovršeno moški zbor Narodne čitalnice, pod vodstvom br. V. Šmigovca in akotudi je pesem nekoliko premalo živahna, žel je ta nastop obilo zaslužene pohvale. Pri deklamaciji Anton Aškerčeve pesmi „Pozdrav Sokolom“ je gledal marsikdo začuden, odkod to globoko pojmovanje našega programa pri človeku, ki je opazoval naše gibanje od strani. Umrli pesnik je videl dobro, da ni telovadba edini namen Sokolstva in v svojem kritičnem duhu je spoznal veliko ulogo, ki pripada Sokolstvu v vedno bolj naraščajočem kulturnem boju. Deklamacija je bila prednašana dobro in s pravim razumevanjem. Nič manj izborna pa ni uspela uprizoritev Domorazek-Mrázove historične scene: „Pomladne moči“. Predočuje nam sliko iz dobe ustanovitve češkega Sokolstva z nastopajočimi osebami ustanoviteljev Sokolstva, kot so: dr. Tyrš (brat Stanko Sajovic), J. Fügner (br. L. Mikuš), Tomáš Černy (br. Šlajpah), Edvard Greg (br. Janko Sajovic), F. Náprstek - Fingerhut (br. A. Šinkovec ml.), profesor Tonner (br. Jurij Štempihar) in več akademikov (bb. Nič, Vučanik i. dr.) ter rokodelcev (g. Poterč, br. Kovač i. dr.) in uradnik (g. Sitar). Ves nastop so jako povzdignile izvrstne maske, ki so bile napravljene po zgodovinskih fotografijah. Igralo se je vseskozi dobro — največ pohvale sta žela glavna junaka Tyrš in Fügner, ker so bile vse večje vloge v rokah občinstvu že znanih igralcev. Vtis igre je bil nad vse zadovoljiv.

Pestro pomešanih je sledilo nato še 12 točk vsporeda.

Peyski zbor, ki tudi v Försterjevi pesmi „Podajmo si roke“, ni mogel priti do polne veljave, je izvabil slušalcem salve aplavza z nadvse ljubko Oskar Devovo „Belokranjska“. Oceniti pesem in nastop zbora s stališča umetniške kritike, puščamo strokovnjakom, a tudi uho lajka je uživalo z naslodo te lahne, poskočne akorde, v katerih se zrcali duša narodova. Hvaležni smo komponistu za ta umotvor in našemu zboru za užitek. Godba je dobro nastopila z Dvořakovim „Slovanskim potpuri“ in Zdražilovim „Naši napevi“; le parkrat je bilo opaziti, da nekateri mlajši godci računajo bolj na spomin, kakor na note. Dodala je himno „Šumi Marica“, ki je izzvala splošno navdušenje.

Pri godbenih nastopih nam je omeniti v prvi vrsti z izredno pohvalo nastop tamburaških zborov z Jesenic in Bleda, posamezno in skupno. Ovrgli so sijajno predsodke, ki vladajo proti tej pravi jugoslovanski narodni godbi. Posebno pesmi, ki so se spevale na jugu, kakor „Onam, onamo“, „U boj, u boj“, „Lepa naša domovina“ in „Šumi Marica“ pridejo v tamburaškem zboru do polne veljave, ker so pravzaprav na tamburico, ali kakor jo imenuje narod, na dangubo, zložene. Sokolska koračnica je zaključila splošno pohvaljen nastop bratov tamburašev.

Preostajajo nam še telovadne točke, katere smo si prihranili za konec, držeč se latinskega pregovora: „Konec krasi delo.“ Sokolsko delo se zrcali v telovadbi; ona nam je sredstvo v dosego vseh drugih ciljev. Zato pa gre telovadnim točkam častno mesto, njim se naj pri vseh podobnih nastopih posveča največ pažnje.

Z ženskimi prostimi vajami za ljubljanski zlet so nastopile sestre Hani Sajovičeva, Nadina Kušarjeva in Tinica Rakovčeva. Izvedba vaj je bila vzorna. to je mnenje telovadcev, ostali pa so cel nastop uživali nemi, ker niso našli besed. Tudi mi se jih branimo, ker za sokolsko delo tudi sestre ne zahtevajo tiskane hvale; želeli bi pa, da bi med gospodičnami, ki so prisostvovala tej telovadbi, počasi prevladalo mnenje, da je telovadba za nežni spol koristnejša od raznih steznikov in drugega mučilnega orodja damske mode.

Članstvo je bilo zastopano po bb. Ažman Fr., Jurman Ivanu in Rus Jožefu. O njihovem nastopu pri prostih vajah velja isto, kar velja za nastop članic. Vaje, ki so jih imenovani bratje izvajali na konju in bradlji, so bile take, da je zastajala gledalcem trenutno sapa. Iz najnevarnejših položajev je prehajal telovadec v drugega z elegantno in mirno samozavestjo. V splošnem je odnesel lavoriko nastop na bradlji, kjer smo videli res vzorne vaje. Konj pa je bil to pot nekaj muhašt in nekateri bratje so morali to občutiti. Izredno lepe vaje na konju smo videli pri bratu Rusu, ki je med telovadci Gorenjske župe poznat specialist za to orodje. Na krasnem telovadnem nastopu telovadkam in telovadcem iskreno priznanje.

Tri ure je trajal spored in videl in slišal je človek toliko lepega, da je bil h koncu vesel in navdušen. Bratje iz zunanjih krajev so odšli s prvimi vlaki in ostali smo sami. Prebudil pa nas je

zapeljivi valček ter nas je odpeljal v kraljestvo Terpsihore. Sprijetno domačo zabavo, pri kateri sta na splošno zadovoljnost skrbela za postrežbo br. Jereb in br. Zdravko Krajnc, je končala ta prireditev, ki bo ostala udeležencem pač še dolgo v spominu. Gorenjski župi pa je prinesla tudi nekaj gmotnega dobička. — A to so momenti, ki stopajo v ozadje vzpričo glavnega namena cele prireditve: V spominu na minulo, obuditi v nas veselje do dela, do boja! In v tem je dosegla akademija svoj namen. R. Šl.

Tiskarna „SAVA“ v Kranju

registrovana zadruga z omejeno zavezo

ima v soboto, dne 26. aprila 1913 ob pol 9. uri zvečer v restavraciji P. Mayr v Kranju

redni občni zbor

s sledečim dnevnim redom:

1. Poročilo upravnega sveta in nadzorstva.
2. Potrjenje letnega računa za leto 1912.
3. Razdelitev čistega dobička.
4. Izvolitev upravnega sveta in nadzorstva.
5. Slučajnosti.

V Kranju, dne 18. aprila 1913.

Upravni svet.

Odda se

63 3-3]

mesarija

s 1. avgustom t. l., v Kranju št. 103

Dobro idoča

gostilna in trgovina z mešanim blagom

se radi rodbinskih razmer da za več let v najem. Dotična je v večji vasi edina ter oddaljena 20 minut od železniške postaje in farne cerkve.

Eksistenca je zasigurana.

Natančnejša pojasnila daje trdka Fr. Omersa nasl. Franc Berjak v Kranju. 68

Tiskarskega učenca

zdravega, ki je dovršil vsaj dva razreda kake srednje šole, sprejme takoj

Tiskarna „Sava“.

Več stanovanj

obstoječih iz 2 ali 3 sob³⁻³ s pritklinami (kleti, perilnica, drvarnica i. t. d.)

se odda s 1. majem t. l. 64

Vpraša naj se pri fran Šuštersiču na Primskovem.

Leo Matajč

Milka Matajč

roj. Hrovat

poročena.

Stražišče.

Ljubljana.

69

Staroznana trdka

M. PIRC

trgovina z manufakturnim blagom

v Kranju tik župnijske cerkve

Priporoča svojo **veliko zalogo** raznovrstnega blaga za moške in ženske obleke,

za birmance in birmanke

ter opozarja na zalogo **domačega platna** in na izdelke **lastne barvarije.**

Odda se takoj

40-9

stanovanje

katero obstoja iz 3 sob, kuhinjo in kletjo.

Naslov v upravnistvu „Sava“ v Kranju.

Jamčeno čisto, jedrnato

2 52-16

Tovarna: **Ig. Fock, Kranj**

MILO z znamko Solnce.

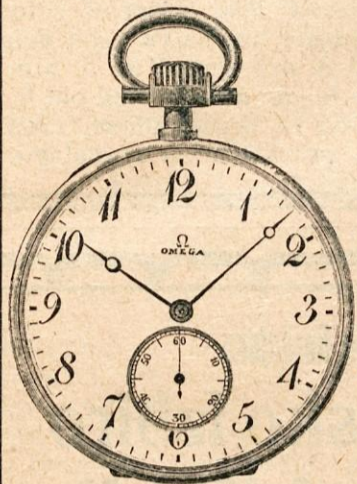
najizborneje in današnjim cenam primerno **najceneje**

zato najbolji **nadomestek** vsem dražjim vrstam. :: Prodaja se tudi na drobno.

Izdelki:

Kristalna soda, pralni lug, rudeče in črnomarmorirano Eschweger milo, zeleno tržaško in belo Marzeljsko milo, ter vse ceneje vrste pralnega mila. **Stearinske sveče. kolomaz.**

12-16

Rudolf Rus

urar v Kranju poleg lekarne

Največja zaloga ur, zlatnine in srebrnine

Priporoča se sl. občinstvu v nakup pripravnih raznovrstnih

birmanskih daril

Najnižje cene brez konkurence. Ceniki zastoj in poštnine prosti.

Tiskarna „Sava“ v Kranju

Vizitke, poročna naznanila, pisma, zavitke, račune, bolete, cirkularji, letake, vabila, lepake, posmrtnice,

jukste, trgovske karte, knjige v vseh velikostih, troškovniki, brošure, časopisi in sploh vsa v tiskarsko stroko spadajoča dela v eni ali več barvah izvršuje v najelegantnejši obliki, hitro in najcenejše.

Garantirano višnjevo cveteča francoska lucerna predanice prosta plombirana.

Mauthnerjeva semena zelenjav in cvetic.

Veletrgovina J. & A. Majdič, Kranj

Deželni pridelki, špecerijsko blago.

Priznано najboljši dalmatinski portlad cement **„Salona“** za izdelovanje opeke in cement drugih znamk za zidanje

Svetle sezamove tropine.

Umetna gnojila.

Domača črna detelja predanice prosta plomb.

Vsakovrstna travna semena, krmilna pesa, korenje, čista grahara, semenski oves domač in češki.

Najstarejša trgovina

Ferd. Sajovic v Kranju poprej C. Pleiweiss

10 4-16

priporoča svojo bogato zalogo vedno najnovjšega in najboljšega manufakturnega blaga.

Posebno priporoča slavnemu občinstvu za

pomladansko sezijo

bogato izbiro oblek za moške in ženske; botrom pa obleke za birmance in birmanke.

Kreditno društvo v Kranju

registrovana zadruga z omejeno zavezo

13-16

obrestuje hranilne vloge od 1. januarja 1913 naprej po

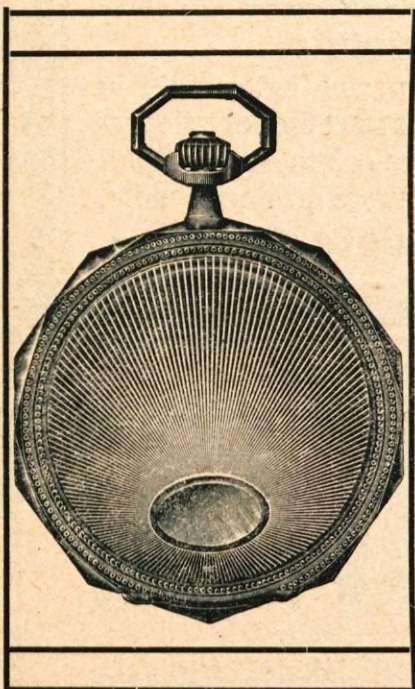
4³ / 4⁰ / 0

brez odbitka rentnega davka.

Uradne ure so vsak delavnik ob 9.—12. dopoldne.

Tiskarna „SAVA“ v Kranju

se priporoča v izdelavo vseh tiskarskih del.

Ivan Levičnik
 urar in trgovec v Kranju.
 Velika zaloga
 Najcenejša in srebrnine.
birnanskih daril
 Cene brez konkurence.
 Postrežba
 solidna.
 9 52-16

Zobozdravniški in zobotehnični atelje
dr. Edv. Globočnik

okrožni zdravnik in zobozdravnik in

Fr. Holzacker

konc. zobotehnik

v Kranju

16 52-16

v Hlebšovi hiši, nasproti rotovža, je slavnemu občinstvu vsak delavni dan od 8. ure zjutraj do 5. ure popoldne in ob nedeljah od pol 8. ure zjutraj do 11. ure dopoldne, izven velikih praznikov na razpolago.

Vinska veletrgovina

17-16

Rudolf Kokalj, Kranj

Priporočam svoja

izvrstna, zjamčeno pristna
 dolenska, metliška, štajerska in istrijska

vina

v sodih in steklenicah

Zaloga najfinejših tu- in inozemskih šampanjcev, stekleničnih vin in mineralnih voda.

Genjene dame mesta Kranja in Gorenjske

opozarjam na velikansko izbiro
**damskih in dekliških
 slamnikov!**

Velezaloga

15-16

galanterijskega, norimberškega, modnega blaga in pletenin

A. Adamič :: Kranj

M. Rant - Kranj

trgovina s špecerijskim in galanterijskim blagom

Priložnostni nakup **otroških vozičkov.**

Najraznovstnejše **špecerijsko blago.**

Kolodvorska restavracija

priporoča

vedno sveže Budjeviško pivo
 ter pristna vina in dobro kuhinjo

Krasen senčnat vrt

4 52-16

18-16

Eternit

najboljše strešno kritje

prodaja najceneje tvrdka

Merkur, Peter Majdič, Kranj

Kmetska posojilnica ljubljanske okolice

registrovana zadruga z neomejeno zavezo v LJUBLJANI

obrestuje hranilne vloge od 1. januarja 1913 naprej po čistih

brez odbitka rentnega
 davka.

4 3 / 0 / 4 0

brez odbitka rentnega
 davka.

Rezervni zaklad
 nad K 800.000.

Rezervni zaklad
 nad K 800.000.

7-16